

El català nord-occidental

Joan Julià-Muné, Sílvia Romero, Imma Creus,
El català nord-occidental. Descripció i orientacions ortoèpiques,
Ed. Pagès, Lleida 2004.

En els darrers anys han aparegut diversos manuals sobre ortoèpia, és a dir, sobre la pronúncia correcta. Els dos grans dialectes, el central i el valencià, han estat tractats per moltes obres. En el cas del central, tenim el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* de Jordi Bruguera (Enciclopèdia Catalana) i el *Manual de pronunciació* de Josep A. Castellanos (Eumo); i, en el cas del valencià, el *Manual d'ús de l'estàndard oral* de Josep Lacreu. Paral·lelament han anat sorgint obres dedicades als altres parlars. Així, hi ha el llibret referit al tortosí *La llengua del Baix Ebre i del Montsià*, d'Albert Aragonés (Direcció General de Política Lingüística, 1995); o els dos manuals referits a les Illes i apareguts en 1999 (*Propostes de model de llengua per a l'escola de les Illes Balears* d'Antoni I. Alomar i Joan Melià, publicat per COFUC i Moll, i *La llengua catalana a Mallorca. Propostes per a l'ús públic*, dels mateixos dos autors i de Gabriel Bibiloni i Jaume Corbera, publicat pel Consell Insular de Mallorca). Aquesta cobertura regional –si se'n pot dir així– s'havia de completar amb una aportació per al dialecte nord-occidental, tasca que fa el llibre *El català nord-occidental. Descripció i orientacions ortoèpiques*, de

Joan Julià-Muné, Sílvia Romero i Imma Creus (professors tots tres de la Universitat de Lleida). Podem dir, doncs, que, juntament amb la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (que ve a ser la guia bàsica per a l'ortoèpia i que té caràcter pandialectal), en català disposem d'un conjunt d'obres d'ortoèpia complet i exhaustiu.

L'objectiu del llibre és presentar la descripció dels trets fonètics del nord-occidental (tenint en compte les varietats subdialectals) i indicar quins d'aquests trets fonètics haurien de constituir la varietat estàndard oral nord-occidental (és a dir, fan una proposta per als usos orals formals). Els destinataris de l'obra són els professionals de mitjans de comunicació, docents i correctors; i, d'una manera genèrica, qualsevol persona nord-occidental que ha de parlar en situacions formals.

Després d'una introducció (en què s'assenyalen els objectius i es fa una descripció detallada de les obres precedents), el llibre es presenta en dues parts: d'una banda, la descripció dels trets fonètics; i, de l'altra, les orientacions ortoèpiques (és a dir, les propostes per a una elocució formal en nord-occidental). Al final hi ha una selecció de textos i un CD-ROM que permet de posar en pràctica les orientacions que s'hi donen (i que serà de molta utilitat per a qui es prepari per a l'examen del nivell K, on hi ha una part de correcció fonètica amb textos nord-occidentals). ♦

XAVIER RULL

Llengua i dialecte

Manuel Sifre,
Llengua i dialecte,
Editorial Bromera, Alzira 2005.

S'ha escrit molt sobre llengües i dialectes; per això, d'entrada hom pot pensar que aquest treball pot oferir poc de nou. Fet i fet, qui vulgui tractar aquest tema ha de repetir conceptes que ja han exposat anteriorment altres autors (com Joan Veny, Isidor Marí, Carles Castellanos o Francesc de Borja Moll); i Sifre, com és lògic, recupera alguns d'aquests conceptes diguem-ne *clàssics* (per exemple, el *continuum lingüístic* en l'àmbit romànic, des de Galícia fins al nord d'Itàlia).

Ara bé, en aquest manual hi trobem moltes idees interessants que van un xic més enllà de les aportacions anteriors; per exemple, Sifre detalla l'evolució històrica dels conceptes analitzats (*llengua, dialecte, ortografia*), cosa que permet d'entendre per què avui tenen l'abast que tenen.

D'aportacions destacables com aquesta n'hi ha moltes; en destacarem tres, que ajuden a veure el valor afegit d'aquest manual. En primer lloc, Sifre insisteix que no es poden confondre conceptes, i suggereix que si consideréssim per separat

llengua culta (que Sifre considera una variant lingüística artitzada) i *llengua natural* (variant lingüística no artitzada), desapareixerien molts problemes. De distincions com aquesta l'autor en fa diverses, i és interessant de veure quines conseqüències tindria per als conflictes lingüístics si alguns plantejaments es reformulessin (per exemple, la distinció entre *llengua literària* i *llengua culta*).

En segon lloc, segons Sifre, per a agrupar dialectes en una llengua no n'hi ha prou amb la semblança morfològica –tot i que també és necessària–, sinó que sovint l'adscripció social de la població hi juga un paper fonamental.

Aquesta explicació permet d'entendre la problemàtica del secessionisme valencià: la població dels territoris de parla catalana ha de tenir un sentiment de pertinença a la mateixa comunitat. (Aquest aspecte lliga amb un altre: les parles –i la població– poden fer *adhesió* a una llengua –i a una comunitat més gran–, però també poden ser subjectes a *submissió*; això ajuda a entendre l'evolució política d'Europa.)

En tercer lloc, Sifre rebaixa la importància del criteri de la intercomprensió per a determinar si dos dialectes formen part de la mateixa llengua. Segons l'autor, la intercomprensió no sempre és recíproca al 100%, ja que un balear entén millor un valencià, mentre que a un valencià li costa més d'entendre un balear (aquesta diferència de reciprocitat es dona en altres casos, com ara les parles escandinaves).

En definitiva, aquest llibre té prou elements que el fan de lectura obligatòria per a entendre el fenomen de les variants lingüístiques, amb especial atenció als aspectes socials. ♦

XAVIER RULL